

Társadalmi, kulturális és pasztorális szemszögből végzett vizsgálódás

### Miről és Kiről is beszélünk?

Ebben az első részben néhány számszerű adattal szeretnénk szolgálni. Úgy tűnhet, mintha ennél mi sem lenne egyszerűbb, kikeresni ezeket az adatokat, felsorolni őket, és megjelölni a részterületen belüli helyüket, részarányukat. A valóságban néhány kommentárt kell fűznünk ehhez a ponthoz, melyek rámutatnak a „pontos számok” megállapításának nehézségeire: - egy etnikai alapon végzett kigyűjtésnek mindig rejtett diszkriminációs színezete van, - az olaszországi „sürgős” intézkedéseket megelőzően, megfélemlítésekről is érkeztek jelzések a hatóságoknak, - mindenesetre láthatóan senki sem veszi egykönnyen magára a megvetett identitást:

Jovanovic professzor asszony helyesen fejtette ki mindezt az előadásában. Ám az is „létező személy”, aki nem akarja magát etnikai alapon azonosítani, tehát másokhoz hasonlóan tiszteletet érdemel. Az UNAR jelentés (Rasszista Diszkrimináció Elleni Nemzeti Hivatal) - mely az Európai Bizottság kérése alapján a 2012-2020 közötti befogadási stratégiákat írja le - utal erre a nehézségre.

A számszerű adatok felkutatása helyett ez a hivatalos dokumentum a ma már hagyományosan elfogadott becslést teszi közzé, mely 110-180 ezer főről beszél, s ez a nemzet népességének 0,23%-át jelenti. A regionális adatok tekintetében csupán arányosításokat végez a dokumentum. Ezek a számadatok minden valószínűség szerint alábecsültek, de még így sem hasonlíthatók más európai országok, főként a kelet-európaiak adataihoz.

Fontos megfigyelni, hogy a gyenge számarány ellenére a romák rendszeres szereplői a tömegtájékoztatásnak s jelenlétük ürügyet jelent az etnikai hovatartozást firtató, rasszista politikai kampányok folytatásához. A roma jelenség és a többségi elutasítás közti kapcsolatot a nemzet egészsége egy sajátos „hőmérőjének” tekinthetjük. A helyzetet - a ) az elnevezések; b ) a vallási hovatartozás; c ) állampolgárság; d ) lakáskörülmények; e ) roma kulturális és politikai

egyesületek megjelenése - szempontok szerint elemezzük.

### **a / Az elnevezések**

Mi az olasz társadalomban szokásos szintó és roma kifejezéseket használjuk: ezt a két kifejezést, mely két fő csoportjukra utal, minden Olaszországban lévő roma összefoglaló neveként használjuk. Számunkra, mind személyes tapasztalatom, mind az olasz pasztorációban szerettek alapján, a „zingari” cigány kifejezés becsmérlő, ezért ennek használatát kerüljük?. Általános értelemben a roma kifejezést használjuk, s nem veszünk figyelembe sem további megkülönböztetéseket, sem a többes szám különböző formáit, ide értve a nőnemet is.

### **b / A vallási hovatartozás**

Mivel köreikben jól bevezetett gyakorlat a „kulturális tervezés” (vagyis szelektáló válogatás a beilleszkedés főbb szempontjait illetően) nem meglepő, hogy igen sokan közülük a katolikus Egyházban keresztelkedtek meg. A Szerbiából és a szomszédos országokból származó romák általában ortodoxok. A Koszovóból, Macedóniából, Montenegróból, Boszniából származók muzulmánok, s főként a macedóniaiak közül sokan Dervisek. Általában elmondható, hogy mélyen vallásosak, de a vallásos intézményekhez való kötődésük elég gyenge. De vannak kivételek, melyek erősítik a szabályt: például azok a családok, melyek évek óta közeli kapcsolatban vannak a pasztorális csoportokkal, melyek számára fontos az Egyházhoz való kötődésük, melyek rendelkeznek bizonyos vallási képzettséggel és nyitottak a szentségek iránt.

Ezzel szemben az evangéliumi pünkösdiséghez való tartozást a kitartó vallásgyakorlás és mélységes hitüknek gyakran olyan kifejeződése jellemzi, mely csoportjuk öntudatosságára is utal, s ha hitük felől kérdezzük őket, válaszuk sohasem közönyös. A Cigány Evangéliumi Misszióhoz? való vallásos kötődés, mely szorosan kötődik az Isten Olaszországi Gyülekezeteihez, a szélesebb értelemben vett identitás és láthatóság terén olyan jelenség, mely vallási kulturális és politikai értelemben egyaránt figyelemre méltó.

### **c / Állampolgárság**

Többnyire generációkig visszamenve olasz állampolgárokról van szó (a szintók, abruzzói romák - olaszok... mióta létezik egy ilyen nemzeti nyilvántartásuk! kalderások, akik az 1800-as évek végétől kezdve számítanak olaszoknak), és olyan később állampolgárságot szerzők, akik isztriai, szlovén és horvát szülőktől származnak, s a második világháború után az olasz állampolgárság mellett döntöttek. Vannak ezen kívül az Európai Unióhoz tartozó „közösségi” állampolgárok, mint például a bevándorló román romák, és néhányan „közösségen kívüliek” ex-jugoszláviai útlevelel, például a szerb és koszovói származású romák.

A 60-as években Bosznia-Montenegróból érkezettek helyzete e tekintetben nehezebb. Gyermekük Olaszországban születtek, de gyakran nincsenek érvényes irataik, sem a kibocsátó országtól, „mely már nem létezik”, sem Olaszországtól. Piasere sokatmondó kifejezését használva „a világok világáról” van itt szó (Piasere 1999), melynek európai történelmét főként a kiűzetések, kirekesztés és üldöztetések jellemezték egészen a Holokausztig, vagy az olyan eseményekig, melyeket Svájcban a Pro Juventute (Ifjúságért) kezdeményezett, s melyek során a jénis gyermekeket elválasztották családjuktól, lányukat pedig sterilizálták. A Migrantes által finanszírozott olasz kutatások szerint egyes adoptálásuk kapcsán „roma gyermekek megrontásáról” is beszélhetünk (Saletti Salza ).

### **d/ Lakáskörülmények**

Különbséget kell tenni a városok - Milánó, Róma, Nápoly - és Olaszország más települései között. A nagyobb városokban a romák nagy számban letelepültek és főként olyan helyeken telepedtek meg, melyek idővel valójában „táborokká” váltak. De létezik egy ennél elszórtabb jelenlétük is. Néhány közterület mellett lakókocsokban, vagy mobil lakhelyekben magánterületeken laknak, melyeknek bérlői, vagy tulajdonosai ők maguk.

Vannak ezen kívül vidéki házakban, vagy lakásokban élő családok, a városokban főként szociális lakásokról beszélhetünk. Dél-Olaszországban főként román, vagy koszovói romák telepeken élő nagyobb közösségeivel találkozhatunk, míg az „olasz romák” gyakran egymáshoz közeli házakban laknak. Amint fentebb említettem, ha módjukban áll, igen gyakran nem fedik fel roma eredetüket. Nem tagadható, hogy tapasztalható valamelyes érdeklődés és jó kezdeményezés irányukban - legalább is a szándékok szintjén - ugyanakkor sok előítélet is érzékelhető, melyek a velük szembeni intoleráns, rasszista és kirekesztő magatartáshoz vezetnek.

### **e (Roma egyesületek és tanulmányok**

Noha az olaszországi helyzet nemigen vethető össze az Európa többi részében kialakulttal, elmondható, hogy a roma értelmiség egy rétegét tekintve egyre inkább észlelhető a fejlődés. Erre főként az olyan egyesületek megjelenése utal, melyek szót kérnek a politikában, s egymással folyamatos kapcsolatot tartanak a web-en keresztül.

- **A dokumentum itt tekinthető meg:** <http://109.232.32.23/unar>

A „zingari” kifejezés, melynek minden európai nyelvben van megfelelője, szintetizáló kategória, melynek a többi önmeghatározó elnevezéshez képest negatív, stigmatizáló jelentése van, állítja Leonardo Piasere (*I rom d'Europa, Una storia moderna*, Laterza, Roma-Bari 2004, 3;15). Másfelől, a politetikai kategóriáról szólva, ezt állapítja meg: „Legalább kétféle lehetőség kínálkozik arra, hogy meghatározzuk, leírjuk a romák és „zingarik”-nak nevezettek más csoportjait. Az első lehetőség az integráció és a szociális instabilitás felfogása körül keresendő, még ha nem ejtjük is ki nyíltan ezeket a szavakat (...) A második a romák és nem-cigányok közötti kapcsolatot olyannak tekinti, mint ami térben és időben mély és strukturális jelentőségű momentumként erősen meggyökeresedett a modern európai gondolkodásban”(uo. VII.).

(*Forrás:* CCIT - Cavallino 2014, / [ceferinohaz.hu](http://ceferinohaz.hu))